

„ROBOTCHUY NAROD (THE WORKING PEOPLE).

THE OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION. (Affiliated with the S. D. Party of Canada). THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA. Published weekly by THE "ROBOTCHUY NAROD" ASSOCIATION at 144 Higgins Ave. Winnipeg, Mn. Subscription \$2.00 a year.

Чи соціалізм є мрією?

Всі реформи, які мають на цілі добро загально, були здійснені в житті тільки за мрією, за щось такого, що не здійснюється.

Ось приміром скасована панщина довго вважалась за непрактичну, а навіть шкідливу мрію. Дуже поважні люди говорили: коли дамо працюючому народові свободу то хто буде працювати, хто буде обробляв землю.

Рівне право для всіх довго також не могло ся помістити в людських головах, Загальне рівне право голосяння початково було вважане за неможливе і недобре; навіть тоді, коли вже шляхта зрікла ся своїх привілеїв, то учені аще ся опирали і не хотіли згодити ся, щоб іх гоюси при виборчій урні були рівні з голосами тих, котрі не вміють читати.

Тепер знов навіть там де є вже рівне загальне право голосованя, о все-ж таки багато муштин а навіть жєнщин відмовляють сего права жєвщянам.

Згодили ся, щоб найбільший капіталіст мав таке саме право голосу що і робітник, але не хочуть згодити ся щоб донька капіталіста мала рівне право з робітницею. Всі ввагалі реформи, були вважані за щось неможливого в практиці. А тепер той самий закид припадає соціалізмам.

Многи людей думає що соціалізм є неможливо до здійсненя мрією — є непрактичним і спротивляєсь людській натурі.

Але ми відвернім ся тепер в другу сторону і спитаймо, — чи-капіталізм є вигідним добрим до провадження практичним?

Чи лад в котрім більшість знаходиться в біді та нужді, — при надиродукції товарів, котрий не зівзвалє робітників на відживленє свого тіла на рзвій ума, — котрий вбиває і калічить тисячі при праці, — котрий спричиняє проституцію, котрий заганає малі діти до фабрик тоді, коли іх родичі не можуть знайти занятя, — є вигідним і практичним?

Чи капіталізм, через котрого то межі висискуваними, поневоленими, ширять ся сухоти сифілісу і всякі інші заразливі хвороби є вигідним і практичним? Чи такий лад при котрім добре обдуманий підступ приносить тисячу разів більшу користь, чим цілорочна чесна праця, є добрим і справедливым?

Чи теперішній капіталізм через котрого в одних витворюють ся гарєми в других проституція, є натуральним моральним і практичним?

Чи капіталістична господарка, котра зівзвалє, щоб 60 процент жинности гнило в лєдвїях і підчас перевозженя з місця на місце для спекуляції — а доперва решта в неєвїжїм стані була продаваною по ціні покриваччїй і тамтїх 60 процент не вчислюєч зарібку і рїжних конкурєційних коштів, є практичним господарством.

Веручи те все під розвагу дійдем до переконаня, що капіталізм власне є великою недоречністю а мнмо того люди привикли до такого дурного несправедливого і непрактичного ладу.

Люди далеко скорше привикнуть до соціалізму котрий є простим, чесним і не займаєсь жадними штучками (спекуляціями) ані брехнею. Незадовго, люди будуть ся дивувати, що жили в так ганебнім, підлім і несправедливім ладі, яким є теперішній капіталістичний лад.

Загальне і приватне добро.

У старинного народу — Фенїкійців, що жив не багато літ перед Христом, був божок Молох. Дуже лютий і страшний був він; побоживий Фінїкійць тряс ся на саму агадку про него і щоби його ублагати, відвернула його гнів від себе, приносив йому в жертву все, що мав найкрасшого, найдорожшого, навіть влажних дітей. Наріа побудував Молохови величезну, залізну статую — піч, коло котрої вічно сиділи жреці і вкидали в огочь всі дари, принесені Молохови. І не було на то иншої радї!

Правда смішно і соромно за тих дурних Фенїкійців, які не вагали ся давати на боже навіть живих людей? — який не був колїсь дурний народ! — подумайте. Дурний був! — то правда. Але чи нинїж також нема Молохів, які так само, як той старий божок, потирають все: маюток, здоровлє, честь, совість — все чим людський рід багатий, є вони, і не один, а многи — многи! Тільки нинї не називають ся вони Молохами, а загальним добром. Так! загальне добро, яке нинї у таку гарну назву убрало ся, са той сам старий божок Молох. Ні! Він ще страшнійший, ще грізнійший, бо має не одну пашу, не одно черево — а многи рук, віг, язиків уміє підкрадати ся до людської душі, розуму, уміє говорити ріжними мовами, прибирає до потреби раз лагідну, то знов грізну міну лица — а жреців має тьма-тьменна! Добровільних і силуваних, і учених і неучених, і чесних і продажних! І як йому, тому загальному добру, тому сучасному Молохови не гуляти, не потерати, не надувати свого ненавистного черева.

Щож то є те загальне добро? Загальне добро — кажуць одні — се добро загально, в користь загально, добро для всіх, добро, що прямує до того, щоби удержати цілу машину суспільного жита. Вони кажуть військю загальне добро, бо удержує держава; церква загальне добро, бо учить людей по божому жити; податки — загальне добро, бо без гроша пересталиб обертати ся державна машина. Урядничий стан — загальне добро, бо вони виконують справи і т. д.

А що приватне, особисте добро? — Се все то, що є служить до удержаня жита і придовженя людського роду тільки поодиноким людям, Івана, Гаврила, Петра і т. д. Що Іван їсть, де мешкає, в що убирає ся, чим у-

держує свою жінку і дітей — се тільки його добро, добро одиниці. Се не загальне добро, бо оно обходить тільки одиницю, — одного чоловіка — се приватне добро.

І такий поділ, таке розділенє добра на загальне і приватне ланує усюди в сучаснім ладі. Вираз свій він находить в усіх законодавствах нинїшних держав, які узнають загальне або публичне право і приватне. Одно служить для удержаня і охорони загального добра, а друге для приватного. І на перший погляд зовсім гарно й складно.

Давній час навіть люди в се вірили, були переконані, що так муєть бути, навіть не добачували причин такого поділу. Але жите, застосовуване в практиці того загального добра і приватного отворило людям очи. Люди стали придивляти ся близьше і побачили, що ті назви зовсім не відповідають дійности: вони побачили, що загальне добро не є загальним, а приватне видає на поталу слабших сильнійшим. А дальше: хто то завів такий поділ? — питали себе. Ті, що мали силу переводити такий поділ — була відповідь. А в чий користь? — Своєю! — І тоді зібрали всі свої досвідки, розглянули докладно загальне і приватне добро і сказали: То, що є приватне і називає ся загальним добром є в дійности добром сильних одиниць, пануючых і маючих клєс, які його видумали тільки на те, щоби тим оборонити своє велике приватне добро і не дати можности красше жити низшим клєсам, робітництву і селянству. А щоби замилити їм очи назвали його загальним добром. А чому так, а не инакше, тс вони зараз пояснили: не видумане загальне добро, яке служить тільки маючим одиницям, а дісне добро всіх людей, повинно називати ся загальним добром. Для всіх хлїб, мешканя, одна наука, праця — се повинно бути загальним добром, бо воно й дійсно є ним. Нехай назва, слово, й дійсність, діло покривають ся разом. Тоді се буде справді загальне добро. А нинїшнє загальне добро? — Воно навіть не заслугує на таку назву, воно зовсім що инше означає в дійности! І тому треба тій назві надати дійсну, житєву вартість, треба нинїшнє приватне добро підтягнути під загальне добро. І що й не тоді можна буде говорити про загальне добро, а поки щє відкиньмо його від себе!

І якраз до сего, щоби нинїшнє приватне, особисте добро зробити дійсно [а не по назві] загальним добром — до сего прямуєт усі соціалістичні партії. А перевернути ті назви, приватне добро зробити загальним і на оборот — се головна задача соціалізму. А до сєї роботи треба науки, свідомости, витрєвалости і характерности всіх тих, які не мають жадного інтересу в удержаню сучасного загального добра. Вам, робочі руки, і тільки вам, яко інтересоній клєсі, судило ся зробити таку роботу.

Старий завіт.

Вавилонські викопалини добули на світ прастару вавилонську епопею п. з.: „Гільгамеш“, яка була списана на глиняних табличках і сягала часів 2000 літ перед Христом. Ся епопея містить в собі, як се доказав проф. Ензен (Jensen), велику скількість переказів і мітів, які находимо в Старім Новім Завіті, а між инь переказ про Мойсея і Арова, про потоп свїта та та про Адама

і Еву. Легенда про Моєвици (богиня Іштар), само, як легенда про Равалонських королі прєвици (богиня Іштар), в Поміщеня в тій епопеї цєм прагадує нам легє

Згадки в книзі Битї над глибинами Тегому — Левятаном або Тего — строюмичних легенд, п Мардука з потвором Тї з біблійним Тегом.

Легенда про пережоповість про загилєльє вимагає спростованя і бо славий египтський того фараона, за котрого Сей фараон не потону в лише умер в глибокій тїю.

Перед овладою Пабла цієля одной біблійной другої — гора Горєб. Н від вавилонського бога знову у вавилонській сї обї гора — се нічо, що витворили ся в Вав

Ся низка наведенє жєство дає нам наглядного Завіту є лише від ської к лтурї Дїйснї ну лєнду про „вїбранїють себе Жиди.

З поміж книг Старї липе книги пророків, жидівській суспільності трибунів найнижших в бюрократїї є в і т і з вують собі з мовити, нїх, зверхних обрядів, вагу лише на моральну протє дійсними оборон діяльність дала оєця боротьб, які, через до Палєстинї. Суспільну євгїдї історичної прав

Най пізнійше повєк н в і г а Естєри. 130 року перед Христом, яка мала дійсно нїше розглянемо се опрє вавилонську легенду дєхай — се бог Мардук оновіданє є лише спот Вавилонців.

Історія створєня б дана в книзі Битїя, від дий. Найішна наука го На початку не було ну і горьчо. Наша соняшнє в стані огнисто-лєтучї доперва землі — а не в

Форми народного господарства.

Переповіс Е. Гуцайло. (Дальше.)

7. Господарка фєвдальних часів.

Всїхїдними державами в Азі не будемо інтерєсувати ся ось тут. Обмежимо ся головно на Европї. Германскї народи, які були ще номадами, здобули Рим. Уже не ред тим багатю в них служили в Римі наймєнїями воєками. На руїнах римської держави, іменю в теперішній Франції других германських колонїях, оснєвали мусєва прислуга, оснєвали нову варвари культуру, в яку вкляли багатю складників старої римської культури. Та нова мішана культура була в де-чїм гіршою мід римської, була дуже часто простїтшою і ординарною, але рїж-вила ся від римської головно тим, що не знала вже старинного нє в і л ь н и ц т в а. Римське нєвїльництво пропало рївночасно з римською державою а та обставина, що кельтїйсько-германскї народи скинули нєвїльництво, вже та обставина станювала дуже важний чинник в розвїткю нового способу господарства. Впердє витворили ся в германській державї, до якої належала частина теперішньої Франції, потрібні господарскї відно-

єнни, про які я вже говорив при старинних культурних народах; себто витворили ся сїльскї громади замкненї самї в собі а з ними витворили ся рївночасно охоронїчї то пану ючі обставини, Поодинокї провідники нїби то оборонїями, громади а за те, що они обороняли громаду від нападів, громада мала відробити працю в іх дворах. Такї двори зростали при сприяючих обставинах все то більше та ставали містами. На таких дворах виконувала ся рїжна робота: звичайна рїльниця і ремїсницка, промислова. Але ті, що виконували єї не були нєвїльниками лиш в певного рода зависимости від двірських панів. Платної взаємної праці ще нема, лиш або при мусєва прислуга, наколи завойовник зобув собі ту громаду, або замінна прислуга, як ось та праця за охорону громадян передзавойовниками. З часом не треба було передзавойовниками, бо заборчі войовничї батї все то більше мєншали, люди не ставали більше мврними, але пани опікувались же не боронили єї, то раз заведеної праці як замінної прислуги, панцизничної праці, не зрікали ся і панщина лишала ся в формї праці на панськїм дворї у формї данни, дачок, погошовщїи і т. д. Ту сїку, якої живили проводїрї охоронюючи громаду від чужих нападів проти ворогів, ту саму силу обернули она тепер проти людей своєї громади.

Досє ще панує замкненє господарство, нічо не продукує ся вимїну, на продаж, лиш все для власного вжитку. Але з часом обставини зміняють ся. З полудня міст над середземним морем почивають напливати на північ люкєсовї предмети, люкєсовї вироби. Подїбно, як ще декуди досє ходять похатники з кошиками на голові і розносять товари виробленїх в дєльєких околицях, так само і тогди приходили зі всходу і з полудня. Зразу вимінюють їх за свої власні виробленї продукти а з часом появляють ся гроші. Та коли почиває ся грошева господарка, то ще не муєть зникнути вимїнна. І одна і друга іє-тнють попри себе дуже довгі часи. Пово-часто ті міста є рївночасно зацїтниками людей, які жиюць в околицях міста, проти нападів ворогів. Тими ворогами не конче мусїли бути инші народи, а в більший часи тими ворогами були власнї двірї у сусїдних селах. Міста є рївночасно торговцями, а щоби ві всіх сторін йшли люди на торг, то місто ручить кождому, котрий є на торговцї, що він буде забезпечений від всяких нападів, кри д і т. д. Через те у містї є свобода. Хто мешкає в містї, не за яку дістають малу плату і їду в тїй хатї, в котрій працюють. Переповідчик. Піз-ніше дєхто з ремїсників багатїє так, що може мати в своїй домівцї власний вар-Тї часи, коли півставали міста в західній Европї там, де тепер є Нїмєччина, Фран-

ція і другї держави, звуть ся середновічними часами Середновічнї міста не знають нєвїльництва, як то було у старинних мі-ієсах римської, грецької і других держав. З той час, коли повстали торговцї, багатю панцизників [крипаків] із сусїдних осел втїкали в місто, бо там мали волю. В містї працювали они за яку будь винагоду як ремїсники. Тї ремїсники під покровом мїйснїєї властї творили товариства для охоронї своїх інтерєсів. Сї товариства звя-ли ся цєхи. Цєхи в своїх початках не були нічим иншим як лиш організаціями вільних ремїсників, вільних р о б і т н и-єк і в. Воєремїсники тих часів не були ремїсниками в теперішнім значїню, що видобляють товари на продаж, а були ремїсниками похатниками, що працювали лиш тогди, коли хто запросив їх до свого дому поладити що буть або зробити що буть. Матерїяли давав все той, хто завовляв а ремїсник мав той матерїял переробити. (на подїлю в Галичинї і на Україні в Росїї це досє задержали ся такі похатні кравцї, шевцї і горникдрабї або латунї, як іх на-род зве, які не мають свого варєтату а й-дуть від хати до хати, рєзють свою роботу, не за яку дістають малу плату і їду в тїй хатї, в котрій працюють. Переповідчик. Піз-ніше дєхто з ремїсників багатїє так, що може мати в своїй домівцї власний вар-свал, тогди поодинокї майєтрї держать

учнів і чєлядників в сє зразу є у майєтрів нє ремєслї але також є на-вляють ще й другу нє-У разу чєлядників зівє-учні. Бо тогди, хто навчє цював відтак на власнї майєтрї дійшли до білї відборцїх збільшєнів іх товариствах завєлї мусїє щє по скінченю буть в мїстї котом чєлї кількох літах чєляднї мостїйним майєстром. коли майєтрї дійшли-тала ся вже до управ-Мїж доколичним торговцями мїст рє-рух. З села їдуть лю-свої продукти, з села ти те, чо є їм потріб-ти те, чо є менї потрі-дуть за тїм самим, чи хати і питати того, чо ботатїє через те. В мї ремїсників, бо сюди-гурт людей і тут крє-сія виробленю рїчї. Д-чїняєть ся ще й те, кїйнійшї. Відїни вєє-рїст людїи все рєстє-ванї, що давнійше, до-ловєцтвом, то їм трєб